

УДК 811.112.2'373.6

С. О. Застровська,
кандидат філологічних наук;
Л. А. Пасик,
аспірант
(Волинський національний університет імені Лесі Українки)

ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ PARTNERWAHL У ВІРТУАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено дослідженню концепту PARTNERWAHL у віртуальному дискурсі, проаналізовано теоретичний матеріал та виявлено засоби об'єктивації даного концепту на основі текстів анкет, електронних листів, чатів та форумів з німецькомовних сайтів знайомств, виявлено особливості об'єктивації ознак концепту.

З появою та бурхливим розвитком нових інформаційних технологій відбувається перелом у багатьох сферах людської діяльності. У ХХІ столітті важко вже навіть уявити людину без комп'ютера, Інтернету, мобільного телефону, які з'явилися відносно нещодавно, але стали незамінними для суспільства. Вони досягнули не тільки на ділові стосунки, але й посіли чільне місце в особистому житті, і нікого вже не дивують віртуальні знайомства та віртуальний вибір партнера.

Як відомо, творці Інтернету вбачали у ньому новий спосіб передачі, збереження, пошуку та представлення інформації. Але, як наслідок, сформувалось "нове соціокультурне середовище, яке залишає відбиток на спілкуванні користувачів Інтернетом, і через те можна говорити про появу нового типу дискурсу – віртуального" [1: 7].

Метою статті є дослідження характерних ознак концепту PARTNERWAHL, об'єктивованих у віртуальному дискурсі. **Об'єкт дослідження** – мовні та немовні засоби об'єктивації концепту PARTNERWAHL на предмет специфіки їхнього оформлення та використання у віртуальному дискурсі. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні **завдання**: окреслити особливості віртуального дискурсу; виявити засоби об'єктивації концепту PARTNERWAHL у віртуальному дискурсі.

Матеріалом дослідження є тексти анкет, електронні листи, чати та форуми з німецькомовних сайтів знайомств.

Актуальність даної роботи зумовлена потребою ґрунтовного вивчення мови німецьких електронних мас-медіа, а саме віртуального спілкування. Необхідне комплексне вивчення лінгвальних особливостей текстів анкет, електронних листів, чату та форумів з німецькомовних сайтів знайомств, оскільки з появою Інтернету відбулися значні зміни у житті людини, а це відображається і на спілкуванні, що в свою чергу зумовлює виникнення нової лексики та символів. Аналіз вищезгаданого матеріалу дослідження дозволить нам простежити основні структурні, когнітивно-семантичні та комунікативно-прагматичні властивості концепту PARTNERWAHL/ВИБІР ПАРТНЕРА.

Дискурс як комплексна комунікативна категорія, медіа-дискурс та віртуальний дискурс зокрема, виступають об'єктами численних досліджень різних наук: лінгвістики, соціології, психології, етнографії, стилістики і філософії. Саме цій тематиці присвячені роботи таких видатних науковців як О. С. Кубрякова, К. К. Серажим, А. М. Приходько, В. Й. Карасик, Ф. С. Бацевич, І. С. Шевченко, А. О. Кібрик, В. Б. Кашкін [2; 3; 4; 5; 6].

Існують різні підходи щодо визначення цього терміну і на даний час немає його єдиної конкретної дефініції. Дискурс – це субстанція, яка не має чіткого контуру та об'єму і знаходиться у постійному русі. У Великому енциклопедичному словнику під редакцією В. М. Ярцевої знаходимо таке трактування: "Дискурс – зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами. ... Дискурс – це мовлення "заглиблене в життя" [7: 136-137]. В. І. Карасик, О. В. Лутовинаова вбачають під "дискурсом текст, занурений у ситуацію спілкування" [1: 16; 3: 285], а "віртуальний дискурс – це текст, занурений у ситуацію спілкування у віртуальній реальності" [1: 18]. Оскільки життя людини в сучасному глобалізованому світі набирає все більшого темпу, то звичними стають фрази на зразок: "Не встигаю...", "Поспішаю...", "Катастрофічно бракує часу...". І дуже часто через такий цейтнот люди не мають змоги поспілкуватися в реальному житті і шукають вихід із ситуації у віртуальній комунікації, вибираючи тут собі партнера як для спілкування, так і для створення сім'ї або для укладення віртуального шлюбу, що є не новим у наш час.

Як відомо, партнерські стосунки починаються з вибору партнера для подальшого спілкування, спільного проживання або заснування сім'ї. Сім'я, як правило, це – уособлення кохання, затишку, взаєморозуміння, підтримки та допомоги один одному у кожному хвилину. Щоправда і у наш час все більше з'являється шлюбів за розрахунком, де перевага надається лише матеріальним благам, а не людським якостям чи загальнонаціональним цінностям. У кінці ХХ та на початку ХХІ століття це відчувається особливо гостро. Змінилося світобачення та світосприйняття людей і пріоритетними

© Застровська С. О., Пасик Л. А., 2011

стають інші критерії вибору партнера. З приходом у повсякденне життя людини нових засобів масової інформації, таких як комп'ютер та Інтернет, живе спілкування, на жаль, уже не відіграє такої важливої ролі, як раніше, інколи людям навіть важко знайти потрібні слова при очній зустрічі. Велика кількість населення має перед собою німого співрозмовника – комп'ютер, використовуючи для контактування електронну пошту, чат та соціальні мережі. Усе це стало поштовхом до появи Інтернет-сайтів віртуальних знайомств. Ця сфера – віртуальне спілкування – недостатньо досліджена з точки зору лінгвістики.

У Німеччині популярними є такі сайти знайомств partnersuche-kostenlos.org, www.partnersuche-leichtgemacht.de, www1.flirtcafe.de, ElitePartner.de, Dating-Cafe.de, www.elibis.de, PARSHIP.de, Friendscout24.de, NEU.DE. bildkontakte.de, liebe.de, singletreffen.de та інші. У багатьох німецьких журналах та книгах висвітлюється проблема віртуальних знайомств. Наприклад, у статті "Partnersuche im Internet boomt" з журналу kwick.de автор пише: "*Gleich und Gleich gesellt sich gern – auch im Internet. Ob passende Blutgruppe, ähnlicher Musikgeschmack oder beidseitige Tierliebe: Der Traumpartner ist nur einen Maus-Klick entfernt (два чоботи – пара – навіть в Інтернеті. Підходяща група крові, подібні смаки у музиці чи спільна любов до тварин: партнер твоєї мрії віддалений від тебе лише одним натиском мишки)*" (тут і далі переклад наш – С. О. Застровська, Л. А. Пасик) [8]. Тобто, як бачимо, існують можливі (для кожного з претендентів – індивідуальні) критерії щодо відбору певного кола з усіх розглянутих потенційних партнерів. Звертаємо увагу на наведені у даному фрагменті фактори: підходяща група крові (*passende Blutgruppe*), подібні музичні уподобання (*ähnlicher Musikgeschmack*) та спільна любов до тварин (*beidseitige Tierliebe*). Очевидно, усі вони містять авторську іронію, бо партнерство на таких засадах навряд чи буде довготривалим. Інтернет-послуги систематизуються тематично, що визначається на основі лексичного складу, наприклад:

1) Partnersuche im Internet – Пошуки партнера в Інтернеті (*Singlebörse, Partnersuche, Traumpartner, Traumpartnerin, kennen lernen*):

... wenn du mit unserer Singlebörse auf Partnersuche gehst, lernst du ganz einfach und unkompliziert deinen Traumpartner oder deine Traumpartnerin kennen. Vielleicht wartet dein Traumpartner bei uns ja gerade auf dich!

2) Freizeit & Freundschaft – Вільний час & дружба (*Freizeit und Freundschaft, nette Menschen, neue Freunde, Gleichgesinnte, Freizeitaktivitäten, Sport und Urlaub*):

Partnersuche für Freizeit und Freundschaft: Lerne nette Menschen und neue Freunde kennen, Treffe Gleichgesinnte für Freizeitaktivitäten wie Sport und Urlaub...

3) Mail & Chat – Мейл & чат (*Online-Bekanntschaften, Email-Bekanntschaft, unterhalte dich*)

Schließe nette Online-Bekanntschaften und unterhalte dich mit netten Singles aus ganz Deutschland. Vielleicht wird ja aus einer netten Email-Bekanntschaft die Liebe deines Lebens [9].

Основною прагматичною функцією таких Інтернет-сайтів є рекламна: привернути увагу користувачів та переконати їх скористатися запропонованою послугою. Це засвідчує мовне оформлення розміщених на відповідних Інтернет-сторінках текстів:

1) експліцитне вираження спонукання – вживання наказових речень з відповідно підібраним лексичним матеріалом (приклади 2 і 3);

2) імпліцитне вираження спонукання – вживання умовних речень, лексичне наповнення яких "обіцяє" здійснення мрії за умови скористатися запропонованою послугою (приклад 1)).

При цьому можуть вживатися речення з модальністю припущення (*vielleicht*) та окличною інтонацією, які слугують переконливим аргументом, чому саме варто скористатися Інтернет-послугою: це – шанс досягти бажаної мети (приклади 1 і 3).

Крім того існують спеціальні програми, так звані фільтри, які допомагають не марнувати часу, а полегшують пошук. Клієнти можуть задати певні критерії, які їм важливі, і робити вибір уже серед меншої кількості потенційних партнерів [10].

Під час реєстрації на сайті знайомств претендент повинен заповнити анкету, відповівши на усі запропоновані питання. Отже, однією з особливостей віртуального дискурсу є те, що він є керованим (опосередкованим) модератором та протікає за такою схемою:

модератор сайту (М) – суб'єкт вибору (P1 = Partner 1);

об'єкт вибору (P2 = Partner 2) – модератор (М);

суб'єкт вибору (P1 = Partner 1) – модератор (М) – об'єкт вибору (P2 = Partner 2).

Спілкування відбувається не прямо, а через третю особу, принаймні спочатку. Модератор розробляє сайт за своєю ініціативою, включає в перелік до анкети важливі, на його думку, питання, а відвідувачі сайту керуються ними під час пошуку. Частина питань є конфіденційними і не розголошуються іншим особам, а решта – це якраз відомості, які слугують орієнтиром для здійснення вибору. Анкети містять такі питання: нік (*Nickname*), стать (*Geschlecht*), вік (*Alter*), знак зодіаку (*Sternzeichen*), країна (*Land*), мова (*Sprache*), статус (*Flirt-Status*), пошук (*Suche*), поштовий регіон (*PLZ-Region*), відомості про себе (*Über mich*), кого і що я шукаю (*Wen ich suche; Was ich suche*), зовнішність (*So sehe ich aus*), мій вільний час (*Was mache ich in meiner Freizeit*), короткі біографічні дані (*Biographische Info*), хобі (*Hobbys*), прибутки (*Einkommen*) та ін. Як приклад розглянемо дві анкети із сайту <http://www1.flirtcafe.de> (див. табл. 1):

Таблиця 1.

Анкетні P1 та P2

	Mann [10]	Frau [11]
Allgemeine Info Nickname: Geschlecht: Alter: Sternzeichen: Land: Sprache: Flirt-Status: Suche: PLZ-Region:	ForbiddenMinds männlich 37 Fische Deutschland Deutsch Single Frauen 4	winterelfe1978 weiblich 32 Schütze Deutschland Deutsch Single Männer 4
Über mich Was mich ausmacht:	Da ich kein Selbstdarsteller bin fällt es mir schwer mich hier zu präsentieren. Von daher frag mich einfach nach dem, was du gerne wissen möchtest...	Also, ich liebe Tiere, Musik, Irland, Fliegen, das Meer, Lachen...und noch ganz viele andere Dinge. Ich denke, ich bin ganz lustig, kann gut zuhören, bin romantisch, ab und an auch ziemlich chaotisch und ziemlich verrückt. Ich mag keine Langweiler, keine Ungerechtigkeit und ich hasse es, wenn ich im Supermarkt an der Kasse stehen muss.
Wen ich suche Suche Leute für: Was ich suche:	Dating & Beziehung, Hobbies & Freunde treffen, Flirten & Abenteuer. Vielleicht Dich?	Dating & Beziehung, Flirten & Abenteuer Ich suche jemanden, mit dem ich endlos reden kann und mit dem ich mich wortlos verstehen kann. Du solltest mindestens genauso chaotisch und verrückt sein wie ich. Außerdem solltest du Reisebegeistert sein. Ich will doch auch endlich wieder verliebt sein!
So sehe ich aus Augenfarbe: Haarfarbe: Figur: Größe (in cm): Gewicht (in kg):	graublau dunkelblond schlank 186 80	blau blond normal 170 59
Was mache ich in meiner Freizeit Interessen: Sport: Musik: Bevorzugte Küche: Lieblingsbücher: Lieblingsfilme: Lieblingssendungen:	Kino, Musik machen, Essen gehen, Musik hören, künstlerisches Schaffen Radfahren. Charts, Techno/House, Pop Italienisch, Chinesisch, Fast Food - Navy CIS, Boston Legal	Freunde treffen, Essen gehen, Musik hören, Reisen. Pop, Charts Italienisch, Chinesisch Ich blätter nur in Reiseprospekten rum. Pretty Women, Herr der Ringe, Save the last Dance, Million Dollar Baby, Hundkatzenmaus, Vixtours, Wolkenlos, Desperate Housewives.
Biographische Info Ausbildung: Beschäftigung: Sprachen: Ethnische Herkunft: Religion: Raucher:	Abitur - Deutsch, Englisch Europäisch Konfessionslos Nichtraucher	Abgeschlossenes Studium Angestellter Deutsch, Englisch Europäisch Evangelisch Nichtraucher

Як засвідчують наведені анкети, специфікою оформлення та вживання мовних одиниць у віртуальному дискурсі є:

- 1) номінативний стиль – у анкетах домінують ключові слова, здебільшого іменники (*Nickname, Geschlecht, Alter, Sternzeichen, Land, Sprache, Flirt-Status, Suche, PLZ-Region, Ausbildung, Beschäftigung, Sprachen, ethnische Herkunft, Religion, Raucher* та ін.);
- 2) рефлексивні питання – тобто суб'єкт вибору звертається до самого себе (*Was mich ausmacht, Was mache ich in meiner Freizeit, Was ich suche, Wen ich suche*);
- 3) еліптичність – переважають еліптичні речення, що зумовлюється анкетним стилем (*Vielleicht Dich, Hobbies & Freunde treffen, Essen gehen, Musik hören, Musik machen* та ін.);

Рефлексивні питання спричиняють самопрезентацію P1 та P2 – потенційних партнерів, що є другою особливістю віртуального дискурсу. Кожен прагне показати лише свої найкращі сторони, внаслідок чого відбувається уникання негативних характеристик, що не виключає "вибір kota в мішку".

Це поетично висловлює Ганс Селдрон у своєму вірші "Partnerwahl im Internet" [11]. На його думку до пошуків партнера в Інтернеті вдаються сором'язливі, несміливі люди – саме таким був герой його вірша:

...Es war ein junger Mann aus Schlüchtern
zur Brautschau leider viel zu schüchtern.
Daher hat er nach einer Braut
im Internet sich umgeschaut...

Вибір – надзвичайно великий:

... Das Angebot, es war famos
und die Auswahl riesengroß...

Молодий чоловік орієнтувався якраз на те, що написано в анкеті і нарешті зупинився на одній дівчині:

...Schöne Worte, zuckersüß
versprochen ihm das Paradies...,

яка, на його думку, після усього прочитаного, була просто ангелом, але при очній зустрічі з'ясувалося, що самопрезентація на сайті зовсім не відповідала дійсності:

...Doch als die Braut entstieg dem Zug,
ward' offenkundig der Betrug.
Er traute seinen Augen nicht:
die Braut – ein Superschwergewicht...

Віртуальний дискурс послуговується і невербальними засобами. Зокрема, біля кожного профілю з'являються умовні графічні позначення, наприклад:

👤 - Datingfaktor – визначається кількість балів, які співпадають при аналізі анкет, чим вища кількість балів, тим більше претенденти підходять одне одному;

– zu Favoriten – ті, хто найбільше сподобався, потрапляють у список фаворитів;

– Gästebuch – гостьова книга, де реєструються всі, хто заходив на твою сторінку;

– Fotoalbum – фотоальбом;

💬 – jetzt chatten – поспілкуватися відразу в чаті [12; 13].

Отже, особливості віртуального дискурсу відображаються і на об'єктивації концепту PARTNERWAHL. До таких особливостей слід віднести: заданість (модератором) характеристик потенційних партнерів активізують такі ознаки даного концепту: [*Geschlecht*], [*Alter*], [*Sternzeichen*], [*Land*], [*Sprache*], [*Flirt-Status*], [*Äußeres*], [*Interessen*], [*Freizeitaktivitäten*]; кінцева мета пошуку партнера зумовлює активацію таких концептуальних ознак: [*Flirten & Abenteuer*], [*Dating & Beziehung*], [*Hobbies & Freunde treffen*].

Не зважаючи на недосконалість вибору партнера у віртуальному дискурсі, аналіз різних анкет дозволить встановити пріоритетні критерії здійсненого вибору та конкретизувати термінальне заповнення слотів фреймової структури концепту PARTNERWAHL [14]. Дослідження у цьому напрямку буде тривати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лутовинова О. В. Лингвокультурологические характеристики виртуального дискурса / О. В. Лутовинова. – Волгоград : Издательство ВГПУ "Перемена", 2009. – 476 с.
2. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики : [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий дім "Академія", 2004. – 344 с.
3. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
4. Кашкин В. Б. Сопоставительные исследования / В. Б. Кашкин // Концептуальное пространство языка. – Тамбов : ТГУ, 2005. – С. 337–353.

5. Кибрик А. А. Когнитивные исследования по дискурсу / А. А. Кибрик // Вопросы языкознания. – М., 1994. – №5. – С.126–139.
6. Серажим К. К. Дискурс як соціолінгвальне явище : методологія, архітектоніка, варіативність : [монографія] / К. К. Серажим ; [за ред. В. Різуна] // Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 92 с.
7. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева] ; 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kwick.de/magazine/article/7549>».
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.elibis.de/>.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-46332262.html>.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lustigegedichte.wordpress.com/tag/gedicht/>.
12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flirtcafe.de/de/default.aspx?task=userpage&userid=zCYdJheLHioT8biUmn3aBw>.
13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www1.flirtcafe.de/de/default.aspx?task=userpage&userid=zgnfjz0WGF3XnkmYk95XnA>.
14. Пасик Л. А. Фреймова структура ситуації вибору (на матеріалі німецької мови). Тези / Л. А. Пасик // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів "Волинь очима молодих науковців : минуле, сучасне, майбутнє" (12-13 травня 2010 року). – РВВ ВНУ. – Луцьк, 2010. – Т. 1. – С. 351–352.

Матеріал надійшов до редакції 01.04. 2011 р.

Застровская С. А., Пасик Л. А. Объективация концепта PARTNERWAHL в виртуальном дискурсе.

Статья посвящена исследованию концепта PARTNERWAHL в виртуальном дискурсе, проанализирован теоретический материал и выявлены средства объективации данного концепта на основании текстов анкет, электронных писем, чатов и форумов из немецкоязычных сайтов знакомств, выявлены особенности объективации признаков концепта.

Zastrowska S. O., Pasyk L. A. Objectification of the Concept PARTNERCHOICE in the Virtual Discourse.

The article deals with the research of the concept PARTNERCHOICE in the virtual discourse. The means of the objectification of this concept on the material of the texts of forms, chats and forums from the German Internet-sites are characterized and the specific features of the concept PARTNERCHOICE in this type of the discourse are revealed.